Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA
[*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 6. februārī[1]

Lieta C-514/23

Tiberis Holding Srl
pret
Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA,
Ministero dello Sviluppo Economico,
Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica,
piedaloties
Conza Energia Srl

(*Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – No atjaunojamajiem energoresursiem ražotas enerģijas izmantošanas veicināšana – Direktīva 2009/28/EK – 3. pants – Direktīva (ES) 2018/2001 – 4. pants – Valsts pasākumi enerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem stimulēšanai – Enerģijas pārdošana brīvajā tirgū – Atbalsta shēma – Atšķirīga atbalsta kārtība atkarībā no ražošanas iekārtas lieluma – Piekļuve stimula mehānismam, izmantojot reģistrācijas sistēmu – Summu, kas pārsniedz stimula vērtību, atmaksa enerģijas tirgus cenas pieauguma gadījumā (tā sauktais "negatīvā stimula" mehānisms) – Komisijas lēmums necelt iebildumus – Saderība ar šīm direktīvām – Pieņemamība

I. Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretējams Direktīvas 2009/28/EK[2] par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu 3. pants un Direktīvas (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu 4. pants, kuros – gan vienā, gan otrā –ir paredzēts, ka dalībvalstis – ar nosacījumu, ka tiek ievēroti noteikti principi, – var tostarp ieviest atbalsta shēmas, lai sasniegtu savus mērķus elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem jomā.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.). Šī direktīva tika atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV 2018, L 328, 82. lpp.). Tomēr, ņemot vērā aplūkojamo faktu norises laiku, Direktīva 2009/28 *ratione temporis* piemērojama pamatlietai.

2. Šā lūguma pamatā ir strīds par īpašo kārtību, kādā tika īstenota valsts atbalsta shēma, kuru Itālijas valdība bija pieņēmusi, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem; strīds ir starp *Tiberis Holding Srl* (turpmāk tekstā – "*Tiberis*"), no vienas puses, un *Gestore dei servizi energetici* (*GSE*) *SpA* (Energopakalpojumu pārvaldītājsabiedrība, Itālija; turpmāk tekstā – "*GSE*"), *Ministero dello Sviluppo Economico* (Ekonomikas attīstības ministrija, Itālija) un *Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica* (Vides un energoapgādes drošības ministrija, Itālija), no otras puses.

3. Konkrētāk, *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) vaicā, vai ir saderīga ar iepriekš minētajām tiesību normām elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem stimula shēmas piemērošanas kārtība, kurā ražotājiem, kas pārdod enerģiju brīvajā tirgū, ir paredzēts stimulējošs tarifs, kurš garantē minimālo cenu, kas ir arī maksimālā cena atbilstoši tādu summu atmaksāšanas mehānismam, kuras pārsniedz stimulējošā tarifa summu, ja tirgus cena ir augstāka par šo stimulējošo tarifu (tā sauktais "negatīvā stimula" mehānisms; turpmāk tekstā – "negatīvā stimula mehānisms" vai "atmaksāšanas mehānisms"). Turklāt negatīvā stimula mehānismu piemēro tikai tiem ražotājiem, kuri pārdod enerģiju brīvajā tirgū un kuri saņem stimulu tādēļ, ka ir iekļauti atbilstošajā reģistrā, bet nepiemēro tiem, kas saņem stimulu dalības izsoles procedūrā dēļ.

4. Šī lieta dod Tiesai iespēju spriest par saikni starp Eiropas Komisijas lēmumu, ar ko atļauj piemērot atbalsta shēmu atjaunojamās elektroenerģijas ražošanai, pienākumiem attiecībā uz stimulējošiem pasākumiem, kuri dalībvalstīm jāīsteno atbilstoši Direktīvai 2009/28 un Direktīvai 2018/2001, ar kuru pirmā minētā direktīva tika aizstāta un kurā ir līdzīgas normas, kā arī valsts tiesu pilnvaru apjomu, kad tām ir jāizskata prasības, ar ko apstrīd noteiktas kārtības, ar kurām īsteno valsts atbalsta shēmas, ko iepriekš Komisija atļāvusi, atbilstību minētajām direktīvām.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesību normas

1. Direktīva 2009/28

5. Direktīvas 2009/28 2. panta "Definīcijas" otrās daļas k) punktā jēdziens "atbalsta shēma" bija definēts kā "jebkāds instruments, shēma vai mehānisms, ko piemēro dalībvalsts vai dalībvalstu grupa un kas veicina no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas izmantošanu, samazinot šādas enerģijas izmaksas, palielinot tās pārdošanas cenu vai šādas enerģijas iegādes apjomu, izmantojot atjaunojamās enerģijas izmantošanas pienākumu vai citādi [..]".

6. Šīs direktīvas 3. pantā[3] "Valsts vispārējie obligātie mērķi un pasākumi saistībā ar enerģijas izmantošanu no atjaunojamajiem energoresursiem" bija noteikts:

"1. Katra dalībvalsts nodrošina, ka no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvars [..] 2020. gada enerģijas bruto galapatēriņā vismaz atbilst tās vispārējam valsts mērķim

[3] 3. pants tika grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/1513 (2015. gada 9. septembris), ar kuru groza Direktīvu 98/70/EK, kas attiecas uz benzīna un dīzeļdegvielu kvalitāti, un Direktīvu 2009/28 par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (OV 2015, L 239, 1. lpp.), kuras transponēšanas termiņš beidzās 2017. gada 10. septembrī. Tā kā minētajā 3. pantā veiktajiem grozījumiem nav nozīmes attiecībā uz pamatlietu, tie šajos secinājumos netiks atspoguļoti.

minētajā gadā attiecībā uz enerģijas īpatsvaru, kas saražota no atjaunojamajiem energoresursiem [..].

2. Dalībvalstis veic pienācīgi izstrādātus pasākumus, lai nodrošinātu, ka no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvars ir vienāds vai lielāks par to, kas norādīts I pielikuma B daļas indikatīvajā līknē.

3. Lai izpildītu šā panta 1. un 2. punktā noteiktos mērķus, dalībvalstis drīkst īstenot arī šādus pasākumus:

a) atbalsta shēmas;

[..].”

7. Minētā direktīva ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2015/1513, tika atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2018/2001 no 2021. gada 1. jūlija saskaņā ar šīs pēdējās direktīvas 37. pantu.

2. Direktīva 2018/2001

8. Saskaņā ar Direktīvas 2018/2001 16., 18. un 19. apsvērumu:

“(16) [..] Ja un kad dalībvalstis nolems ieviest atbalsta shēmas, šāds atbalsts būtu jāsniedz tādā veidā, kas pēc iespējas mazāk kropļotu elektroenerģijas tirgu darbību. Tādēļ aizvien lielāks skaits dalībvalstu atbalstu piešķir veidā, kas papildina tirgus ieņēmumus un ievieš uz tirgu balstītas sistēmas, lai noteiktu vajadzīgo atbalsta līmeni. Kopā ar pasākumiem, kas tiek veikti, lai padarītu tirgu piemērotu arvien pieaugošajam atjaunojamās enerģijas īpatsvaram, šāds atbalsts ir izšķiroši svarīgs elements arvien lielākai atjaunojamās elektroenerģijas integrācijai tirgū, vienlaikus ņemot vērā to, ka spēja reaģēt uz tirgus signāliem maziem un lieliem ražotājiem ir atšķirīga.

[..]

(18) Ievērojot LESD 108. pantu, Komisijai ir ekskluzīva kompetence novērtēt to valsts atbalsta pasākumu saderību ar iekšējo tirgu, kurus dalībvalsts var ieviest no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas attīstīšanai. Minēto novērtējumu veic, pamatojoties uz LESD 107. panta 3. punktu un saskaņā ar visiem attiecīgiem noteikumiem un norādījumiem, kurus Komisija var šajā sakarā pieņemt. Šīs direktīvas noteikumi neskar Komisijas ekskluzīvo kompetenci, kas piešķirta ar LESD.

(19) [..] Kamēr dalībvalstis attīsta savas atbalsta shēmas, tās var ierobežot iepirkuma procedūras, tās attiecinot uz konkrētām tehnoloģijām, ja tas ir nepieciešams, lai izvairītos no neoptimāliem rezultātiem, ciktāl ir runa par tīkla ierobežojumiem un tīkla stabilitāti, sistēmas integrācijas izmaksām, vajadzību panākt energoresursu struktūru diversifikāciju un tehnoloģiju ilgtermiņa potenciālu.”

9. Šīs direktīvas 2. panta “Definīcijas” otrās daļas 5. punktā ir atkārtota jēdziena “atbalsta shēma” definīcija, kas bija minēta Direktīvas 2009/28 2. panta otrās daļas k) punktā.

10. Direktīvas 2018/2001 4. pantā "Atbalsta shēmas no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtai enerģijai" noteikts:

"1. Lai sasniegtu vai pārsniegtu 3. panta 1. punktā noteikto Savienības mērķrādītāju un katras dalībvalsts devumu izvirzītā mērķrādītāja sasniegšanā, kas atjaunojamās enerģijas ieviešanai noteikts valsts līmenī, dalībvalstis var piemērot atbalsta shēmas.

2. Atbalsta shēmas atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai nodrošina stimulus atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas integrācijai elektroenerģijas tirgū tādā veidā, kas balstīts uz tirgu un reaģē uz tirgus tendencēm, vienlaikus nepieļaujot nevajadzīgus elektroenerģijas tirgu izkropļojumus, kā arī ņem vērā iespējamas sistēmu integrācijas izmaksas un tīklu stabilitāti.

3. Atbalsta shēmas atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai izstrādā tā, lai maksimāli palielinātu atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas integrāciju elektroenerģijas tirgū un nodrošinātu, ka atjaunojamās enerģijas ražotāji reaģē uz tirgus cenas signāliem un gūst maksimālus tirgus ieņēmumus.

[..]

4. Dalībvalstis nodrošina, ka atbalsts atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai tiek piešķirts atvērtā, pārredzamā, uz konkurenci balstītā, nediskriminējošā un izmaksefektīvā veidā.

Dalībvalstis var maza mēroga iekārtas un demonstrācijas projektus atbrīvot no iepirkuma procedūrām.

[..]

5. Dalībvalstis var paredzēt, ka iepirkuma procedūras attiecas tikai uz konkrētām tehnoloģijām, ja atbalsta shēmu atvēršana visiem ražotājiem, kas ražo elektrību no atjaunojamajiem energoresursiem, dotu neoptimālu rezultātu, ņemot vērā:

a) konkrētās tehnoloģijas ilgtermiņa potenciālu;

b) vajadzību panākt dažādošanu;

c) tīklu integrācijas izmaksas;

d) tīkla ierobežojumus un tīkla stabilitāti;

[..].

9. Šo pantu piemēro, neskarot LESD 107. un 108. pantu."

11. Šīs pašas direktīvas 6. pantā "Finansiālā atbalsta stabilitāte" paredzēts:

"1. Neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu LESD 107. un 108. pantu, dalībvalstis nodrošina, ka atjaunojamās enerģijas projektiem piešķirtā atbalsta līmeni un ar atbalstu saistītos nosacījumus nepārskata tā, ka negatīvi tiek ietekmētas šādi piešķirtās tiesības un apdraudēta jau atbalstīto projektu ekonomiskā dzīvotspēja.

2. Dalībvalstis var pielāgot atbalsta līmeni saskaņā ar objektīviem kritērijiem, ar noteikumu, ka šādi kritēriji ir noteikti atbalsta shēmas sākotnējā modelī.

[..]"

3. Regula (ES) 2015/1589

12. Regulas (ES) 2015/1589 [4] 1. panta "Definīcijas" b) un c) punktā noteikts:

"Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

b) "pastāvošais atbalsts" ir:

[..]

ii) atļauts atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai [Eiropas Savienības] Padome;

[..]

c) "jauns atbalsts" ir jebkurš atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi;

[..]."

13. Šīs regulas 3. pantā "Pārtraukšanas klauzula" noteikts:

"Atbalstu, par kuru ir jāpaziņo saskaņā ar 2. panta 1. punktu, neievieš, kamēr Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts."

4. Pamatnostādnes 2014.–2020. gadam

14. Komisijas paziņojumā "Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020. gadam" (turpmāk tekstā – "Pamatnostādnes 2014.–2020. gadam") [5] ir ietverta 3. daļa "Novērtējums par saderību saskaņā ar [LESD] 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu", kurā paredzēts:

"3.2.5. Atbalsta samērīgums

3.2.5.1. Vispārējie nosacījumi

69. Atbalstu vides un enerģētikas jomā uzskata par samērīgu, ja atbalsta summa katram saņēmējam ir ierobežota līdz minimumam, kas nepieciešams, lai sasniegtu izvirzīto vides aizsardzības vai enerģētikas mērķi.

[4] Padomes Regula (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

[5] OV 2014, C 200, 1. lpp.

[..]”

15. Šo pamatnostādņu 3.3. iedaļā “Atbalsts enerģijai no atjaunojamiem energoresursiem” paredzēts:

“3.3.1. Vispārējie nosacījumi par ieguldījumu un darbības atbalstu enerģijai no atjaunojamiem energoresursiem

[..]

109. Tirgus mehānismiem, piemēram, izsolēm un konkurenci veicinošām konkursa procedūrām, kurās var piedalīties visi ražotāji, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem un kas vienlīdzīgos apstākļos konkurē EEZ līmenī, būtu jānodrošina, ka subsīdijas tiek samazinātas līdz minimumam, lai turpmāk tās pilnībā pārtrauktu.

[..]

111. Īpaši izņēmumi ir paredzēti noteikta izmēra iekārtām, attiecībā uz kurām nevar pieņemt, ka konkursa procedūra ir piemērota [..].

[..]

3.3.2. Darbības atbalsts enerģijai no atjaunojamiem energoresursiem

3.3.2.1. Atbalsts elektroenerģijai no atjaunojamiem energoresursiem

124. Lai stimulētu elektroenerģijas no atjaunojamiem energoresursiem tirgus integrāciju, ir svarīgi, lai atbalsta saņēmēji saražoto elektroenerģiju tieši pārdotu tirgū un uz tiem attiektos tirgus pienākumi. [..]

[..]

125. Nosacījumus, kas paredzēti 124. punktā, nepiemēro iekārtām, kuru uzstādītā jauda ir mazāka par 500 kW [..].

[..]

128. Ja netiek rīkota konkurenci veicinoša konkursa procedūra, piemēro 124. un 125. punktā paredzētos nosacījumus un nosacījumus attiecībā uz darbības atbalstu tādai enerģijai no atjaunojamiem energoresursiem, kas nav elektroenerģija, kā norādīts 131. punktā.

[..]

3.3.2.2. Atbalsts tādai enerģijai no atjaunojamiem energoresursiem, kas nav elektroenerģija

131. Attiecībā uz tādu enerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, kas nav elektroenerģija, darbības atbalsts tiks uzskatīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja būs izpildīti šādi kumulatīvi nosacījumi:

a) atbalsts uz vienu enerģijas vienību nepārsniedz starpību starp kopējām izlīdzinātajām izmaksām, ko rada enerģijas ražošana, izmantojot noteiktu attiecīgo tehnoloģiju, un attiecīgā enerģijas veida tirgus cenu;

b) enerģijas ražošanas izlīdzinātās izmaksas var ietvert parasto peļņu no ieguldītā kapitāla. Aprēķinot enerģijas ražošanas izlīdzinātās izmaksas, no kopējās ieguldījumu summas atskaita ieguldījumu atbalstu;

c) ražošanas izmaksas tiek regulāri atjauninātas vismaz reizi gadā; un

d) atbalstu piešķir vienīgi līdz ražotņu pilnīgai amortizācijai saskaņā ar parastajiem grāmatvedības noteikumiem, lai novērstu, ka darbības atbalsts, kas balstās uz enerģijas ražošanas izlīdzinātajām izmaksām, pārsniedz ieguldījuma amortizāciju.

[..]"

16. Minētās pamatnostādnes tika aizstātas ar "Pamatnostādnēm par valsts atbalstu klimata, vides aizsardzības un enerģētikas pasākumiem (2022)" (turpmāk tekstā – "Pamatnostādnes 2022. gadam")[6], kuru 7. daļa "Piemērojamība" ir formulēta šādi:

"466. Komisija šīs pamatnostādnes piemēros, lai novērtētu visu to klimata, vides aizsardzības un enerģētikas jomas atbalsta pasākumu saderību, par kuriem jāziņo un kuri piešķirti vai kurus paredzēts piešķirt pēc 2022. gada 27. janvāra. Nelikumīgs atbalsts tiks novērtēts saskaņā ar noteikumiem, kas bija piemērojami dienā, kad atbalsts tika piešķirts.

467. Šīs pamatnostādnes aizstāj [Pamatnostādnes 2014.–2020. gadam].

468. Saskaņā ar [LESD] 108. panta 1. punktu Komisija dalībvalstīm ierosina šādus piemērotus pasākumus:

a) dalībvalstis pēc vajadzības groza spēkā esošās vides aizsardzības un enerģētikas nozares atbalsta shēmas, lai tās atbilstu šīm pamatnostādnēm, ne vēlāk kā līdz 2023. gada 31. decembrim;

[..]."

5. Lēmums C(2016) 2726 final

17. Ar 2016. gada 28. aprīļa Lēmumu C(2016) 2726 *final* par valsts atbalstu SA.43756 (2015/N) – Itālija, Atbalsts elektroenerģijas ražošanai Itālijā no atjaunojamajiem energoresursiem[7] (turpmāk tekstā – "lēmums par atļaujas piešķiršanu") Komisija necēla iebildumus par tādu Itālijas tai

[6] OV 2022, C 80, 1. lpp.

[7] OV 2016, C 258, 8. lpp. Šis lēmums ir pieejams (tostarp angļu valodā) Komisijas tīmekļa vietnē: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/261615/261615_1761694_150_2.pdf.

paziņoto atbalsta shēmu ministrijas dekrēta projekta veidā, kura bija vērsta uz to, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem, ar pamatojumu, ka atbalsta shēma ir saderīga ar iekšējo tirgu atbilstoši LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktam.

18. Šā lēmuma 2.2. daļā, kas veltīta aplūkojamās atbalsta shēmas aprakstam, 7. apsvērumā, kas ir iekļauts zem virsraksta "Jauni vidēja lieluma ražotāji un atveseļošana", ir precizēts:

"Jaunās iekārtas, kuru jauda ir mazāka par 5 MW, var tikt iekļautas katras tehnoloģijas īpašajos prioritārajos sarakstos. [..] Sarakstos iekļautie projekti saņem atbalstu mainīgas piemaksas veidā, ko pievieno elektroenerģijas tirgus references cenai. Mainīgo piemaksu nosaka līmenī, kas ir pietiekams, lai kompensētu starpību starp attiecīgās tehnoloģijas vidējām izlīdzinātajām elektroenerģijas izmaksām (*LCOE* [*levelised costs of electricity*]) un elektroenerģijas tirgus references cenu. [..]"

19. Minētā lēmuma 22. apsvērumā, kas atrodas tā 2.4. daļā "Finansējums, budžets un ilgums", ir noteikts, ka atbalsts tiks piešķirts atsevišķiem projektiem laikposmam, kas vienāds ar tā paša lēmuma 1. tabulā norādīto vidējo projekta laiku, un ka šis laikposms nepārsniedz projektu amortizācijas periodu, kas noteikts Itālijas tiesību aktos. 21. apsvērumā ir precizēts, ka "shēma ir paziņota līdz 2016. gada 31. decembrim".

20. Lēmuma par atļaujas piešķiršanu 3. daļā, kas attiecas uz paziņotās atbalsta shēmas novērtējumu, Komisija 31. un 32. apsvērumā norāda – ņemot vērā, ka šī atbalsta shēma ir vērsta uz to, lai atbalstītu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem, šī shēma ietilpst Pamatnostādņu 2014.–2020. gadam piemērošanas jomā un ka tādējādi Komisija vērtē šīs atbalsta shēmas saderību ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, pamatojoties uz šo pamatnostādņu atbilstīgajām normām, proti, tām, kas norādītas minēto pamatnostādņu 3.2., 3.3.1. un 3.3.2. iedaļā. Šajā 3. daļā 3.3.3. iedaļā "Samērīgums" ir ietverti arī šādi apsvērumi:

"47. Kā ir precizēts [Pamatnostādņu 2014.–2020. gadam] 128. punktā, ja netiek rīkota konkursa procedūra, Komisija vērtē atbalsta samērīgumu, ņemot vērā šo pamatnostādņu 131. punkta normas.

48. Attiecībā uz projektiem, kas ir iekļauti prioritārajos sarakstos, uz kuriem attiecas regulētie tarifi, Itālija ir pierādījusi, ka atbalsts uz vienu enerģijas vienību nepārsniedz *LCOE* attiecīgajai tehnoloģijai [..].

[..]

50. Projektiem, kas ir iekļauti prioritārajos sarakstos, ja elektroenerģijas tirgus cena pārsniedz aplēsto *LCOE*, starpība tiks atgūta, samazinot piemaksu nākamajos maksājumos. Tas ļaus izvairīties no ārkārtas peļņas, ja elektroenerģijas cenas, kas augstākas par *LCOE*, radīs projektam papildu ieņēmumus [..]. Attiecībā uz projektiem, kas piedalās publiskajos iepirkumos, pieņem, ka dalībnieki, iesniedzot piedāvājumus, ņems vērā riskus un iespējas, kas saistīti ar enerģijas tirgus cenu svārstībām. [..]

51. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka atlīdzība atbilst [Pamatnostādņu 2014.–2020. gadam] 131. punkta nosacījumiem un tātad ir samērīga."

B. Itālijas tiesības

21. 2016. gada 23. jūnija *Decreto del Ministero dello Sviluppo Economico – Incentivazione dell'energia elettrica prodotta da fonti rinnovabili diverse dal fotovoltaico* (Ekonomikas attīstības ministrijas dekrēts par elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, izņemot fotoelementu enerģiju, veicināšanu[8]; turpmāk tekstā – "2016. gada 23. jūnija dekrēts") tika pieņemts, it īpaši pamatojoties uz lēmumu par atļaujas piešķiršanu.

22. Šā dekrēta 4. panta 1.–3. punktā ir paredzētas dažādas procedūras piekļuvei tajā noteiktajiem stimula mehānismiem, proti, attiecīgi – reģistrējoties attiecīgajā reģistrā, kas noteikts atkarībā no enerģijas avota un iekārtas veida, pēc piedalīšanās izsoles procedūrā ar cenas samazinājumu vai tiešā veidā. Attiecībā uz katru procedūras veidu šajā tiesību normā ir precizētas to iekārtu kategorijas, kas var saņemt atbalstu; būtībā tās ir noteiktas atkarībā no attiecīgās elektrostacijas ražošanas jaudas.

23. Minētā dekrēta 7. pants attiecas uz regulēto tarifu un stimulu noteikšanu. Tā 4. punktā ir paredzēts, ka iekārtām ar jaudu, kas mazāka vai vienāda ar 500 kW, *GSE* attiecīgā gadījumā atpērk tīklā ievadīto elektroenerģiju, maksājot par tīklā ievadīto saražoto neto elektroenerģiju kopēju stimulējošu tarifu, kas noteikts, pamatojoties uz 1. pielikumu[9]. 6. punktā ir norādīts, ka gadījumā, ja šādas iekārtas operators izvēlas paturēt enerģiju savā īpašumā un pārdot to brīvajā tirgū, *GSE* veic "vienotas likmes atskaitīšanu"; pāreja no vienas stimula maksāšanas kārtības uz otru ir atļauta ne vairāk kā divas reizes stimulējošā pasākuma piemērošanas laikposmā. Šī paša 7. panta 5. punktā ir noteikts, ka iekārtām ar nominālo jaudu virs 500 kW, kuras piedalās izsoļu procedūrās ar cenas samazinājumu, *GSE* par tīklā ievadīto saražoto neto elektroenerģiju maksā stimulu, kas noteikts, piemērojot to pašu dekrētu, un šo iekārtu saražotā elektroenerģija paliek ražotāja īpašumā.

III. Pamatlieta, prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā

24. *Tiberis* ir sabiedrība, kas apsaimnieko hidroelektrostaciju ar jaudu 2,747 mW uz Tibras upes Fiāno Romāno [*Fiano Romano*] pašvaldībā (Itālija).

25. 2017. gada 8. septembrī *GSE*, akciju sabiedrība, kas pieder Itālijas iestādēm un ir atbildīga it īpaši par atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes veicināšanu un attīstību, apmierināja *Tiberis* 2016. gada 22. decembrī iesniegto pieteikumu par to, lai uz šo sabiedrību tiktu attiecināts 2016. gada 23. jūnija dekrētā paredzētais elektroenerģijas ražošanas stimulēšanas mehānisms. 2017. gada 5. oktobrī *Tiberis* ar *GSE* noslēdza līgumu par nosacījumiem, ar kādiem šai sabiedrībai tiks piešķirti saskaņā ar šo mehānismu paredzētie stimuli. Atbilstoši paredzētajiem stimulēšanas pasākumiem minētā sabiedrība piecu gadu laikā, proti, no 2017. līdz 2021. gadam saņēma atbalstu par kopējo summu 4 044 340,75 EUR.

26. Ar trim rēķiniem, no kuriem pirmie divi datēti ar 2022. gada 4. aprīli un trešais – ar 2022. gada 2. maiju, *GSE* pieprasīja, lai minētā sabiedrība atmaksā daļu piešķirtā atbalsta par kopējo summu 1 224 210,86 EUR.

[8] *GURI* Nr. 150, 2016. gada 29. jūnijs, 8. lpp.

[9] Šā pielikuma 1. punktā ir definēta kārtība, kādā aprēķina stimulu iekārtām ar jaudu, kas mazāka vai vienāda ar 500 kW, attiecībā uz kurām ir izvēlēts fiksētas likmes tarifs. Minētā pielikuma 2. punktā ir noteikta kārtība, kādā aprēķina stimulu pārējām iekārtām, proti, tām, attiecībā uz kurām nelūdz piemērot fiksētas likmes tarifu. 1. tabulā norādītie pamata tarifi ir atkarīgi no energoresursa, iekārtas veida un radītās jaudas. Šie tarifi lielajām iekārtām ir zemāki nekā vidēja lieluma iekārtām.

27. *Tiberis* cēla prasību *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacio reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), lūdzot atcelt šos pieprasījumus, kā arī līgumu un tiesību aktu normas, ar kurām tie bija pamatoti. Savas prasības atbalstam *Tiberis* it īpaši atsaucās uz Direktīvas 2009/28 3. panta un Direktīvas 2018/2001 4. panta pārkāpumu.

28. Šī tiesa minēto prasību atzina par nepamatotu. Šajā ziņā minētā tiesa būtībā norādīja, ka aplūkojamais pasākums garantēja stimula saņēmējam tādu konstantu kopējo atlīdzību par saražoto enerģiju, kas ļauj samaksāt par elektrostacijas būvniecībā veiktajām investīcijām un laika gaitā aizsargā uzņēmēju no riskiem, kuri saistīti ar tirgus cenu, jo garantētais fiksētais tarifs tam nodrošina to, ka tiks atgūta iekārtas būvniecībā ieguldītā summa. Minētā tiesa arī norādīja, ka šajā sistēmā iespējams tirgus cenas pieaugums izpaudās nevis kā stimula saņēmēja ieņēmumu pieaugums, bet kā "negatīvs stimuls", proti, par labu *GSE* atmaksājama summa, kas ir neparedzama un gadījuma rakstura atlīdzība par konstantā tarifa garantiju, kura katrā ziņā nodrošināja sākotnējo investīciju rentabilitāti, ja tirgus cena bija zemāka par *GSE* garantēto tarifu. Minētā tiesa no tā secināja, ka *Tiberis* iebildumi par to, ka nav iespējams gūt papildu peļņu tirgus izmaiņu dēļ, nav pamatoti un ka, iesniedzot pieteikumu par attiecīgo stimulu saņemšanu un 2017. gada 5. oktobrī noslēdzot ar to saistīto līgumu, šī sabiedrība bija uzņēmusies no tā izrietošo komerciālo risku.

29. Turklāt šī pati tiesa uzskatīja, ka šis stimulēšanas mehānisma veids atbilst mehānismam, ko Komisija bija paredzējusi Pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam, un ka tas nav uzskatāms par diskriminējošu tikai tāpēc, ka operatori, kuri saņēma stimulus izsoļu procedūru rezultātā, atšķirībā no operatoriem, kuri saņēma stimulus saistībā ar to, ka bija iekļauti attiecīgajā reģistrā, varēja iekasēt visu tirgus cenu, jo viņu situācija bija atšķirīga, ciktāl uz operatoriem, kuri bija piedalījušies izsolēs ar cenas samazinājumu, attiecās kopējais tarifs, kas zemāks nekā operatoriem, kuri bija iekļauti reģistrā, un tādējādi tie varēja gūt labumu no iespējamiem tirgus kāpumiem. Līdz ar to attiecīgais stimulēšanas mehānisms, to aplūkojot kopumā, nebija pretrunā Savienības tiesībām.

30. *Tiberis* iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu *Consiglio di Stato* (Valsts padome), iesniedzējtiesā. Savas apelācijas sūdzības – ar kuru tiecās panākt, lai tiktu grozīts minētais spriedums, – atbalstam šī sabiedrība galvenokārt atkārtoja savu pamatu par Direktīvas 2009/28 3. panta un Direktīvas 2018/2001 4. panta pārkāpumu.

31. Iesniedzējtiesa uzskata, ka sākotnēji šķiet – 2016. gada 23. jūnija dekrēta 1. pielikuma 2. punkts ir pretrunā Direktīvas 2009/28 3. pantam, kā arī Direktīvas 2018/2001 4. pantam. Proti, šajās tiesību normās ir uzskaitīti pieci kumulatīvi kritēriji, kam ir jābūt izpildītiem, lai stimuli būtu likumīgi, t. i., tiem ir jābūt balstītiem uz tirgu, jāļauj saņēmējiem reaģēt uz tirgus signāliem, nedrīkst pieļaut nekādus nevajadzīgus tirgu izkropļojumus, jānodrošina, ka ražotāji atbild uz tirgus cenas signāliem, un jānodrošina, ka ražotāji gūst maksimālus tirgus ieņēmumus. Turklāt šie stimuli esot jāpiešķir atvērtā, pārredzamā, uz konkurenci balstītā, nediskriminējošā un izmaksefektīvā veidā.

32. Tomēr pamatlietā aplūkojamā valsts tiesiskā regulējuma sekas varētu būt tādas, kas liek ražotājiem atteikties no stimula; šī tiesa uzskata, ka tas būtu pretrunā veicināšanas mehānisma mērķim. Šajā ziņā tā norāda, ka 2016. gada 23. jūnija dekrēta 4. pantā ir paredzēts, ka piekļūt veicināšanas mehānismam var, pamatojoties uz trim dažādām procedūrām, vienlaikus precizējot, ka iespēju piedalīties kādā no tām nevar brīvi izvēlēties, bet tā ir atkarīga tikai no attiecīgās elektrostacijas ražošanas jaudas. *Tiberis* tādējādi neesot varējusi brīvi izvēlēties starp iekļaušanu reģistrā un dalību izsoles procedūrā, jo ir runa par divām atšķirīgām kategorijām, kas ir iepriekš

noteiktas, pamatojoties uz attiecīgās iekārtas veidu un maksimālo jaudu. Tomēr tiem ražotājiem, kas saņem stimulus tāpēc, ka ir iekļauti reģistrā, ir jāatmaksā *GSE* starpība starp tirgus cenu un stimulu, ja tirgus cena ir augstāka par stimulu; savukārt tie ražotāji, kuriem ir liela izmēra iekārtas un kuri saņem stimulus, pateicoties dalībai izsoles procedūrā, var iekasēt visu tirgus cenu.

33. Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka pasākums, kurā ir paredzēta "atmaksāšana" par labu *GSE*, ja tirgus cena ir augstāka par stimula summu, šķiet pretrunā Direktīvām 2009/28 un 2018/2001, ciktāl ar šīm direktīvām dalībvalstīm esot noteikts pienākums ļaut operatoriem reaģēt uz tirgus dinamiku, lai novērstu izkropļojumus, kuri izriet no tā, ka tiek traucēta ražotāju spēja reaģēt uz pieprasījumu, lai gan, ņemot vērā negatīvo stimulu, ražotājiem, kuri saņem stimulu savas iekļaušanas attiecīgajā reģistrā dēļ, neesot nekādas intereses reaģēt uz šo tirgus dinamiku.

34. Šādos apstākļos *Consiglio di Stato* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas [2009/28] 3. pantā un Direktīvas [2018/2001] 4. pantā ietvertie principi nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kurā saistībā ar valsts stimulu shēmu attiecībā uz gadījumiem, kad ražotāji elektroenerģiju pārdod brīvajā tirgū, ir paredzēts stimulējošs tarifs, ar kuru tiek garantēta minimālā cena, kas vienlaikus ir arī maksimālā cena, saskaņā ar kompensācijas un atmaksāšanas mehānismu attiecībā uz summām, kas pārsniedz stimula vērtību, ja tirgus cena ir augstāka nekā stimula tarifs (tā sauktais negatīvais stimuls) un atmaksas mehānisms tiek piemērots vienīgi tad, ja ražotājs, kas pārdod elektroenerģiju brīvajā tirgū, stimulu saņem, pateicoties viņu iekļaušanai atbilstošajā reģistrā, nevis tad, ja stimuls tiek piemērots saistībā ar piedalīšanos izsoles procedūrā?"

35. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Tiberis*, *GSE*, Itālijas valdība un Eiropas Komisija; visi šie lietas dalībnieki arī piedalījās 2024. gada 7. novembra tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai.

IV. Analīze

A. Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

36. Pirms tiks analizēts prejudiciālais jautājums, ir jāvērtē *GSE* un Itālijas valdības izvirzītās iebildes par nepieņemamību.

37. Pirmām kārtām, *GSE* norāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams tāpēc, ka neesot ievērotas Tiesas Reglamenta 94. panta prasības, ņemot vērā, ka iesniedzējtiesas nolēmumā neesot ietverti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai ļautu Tiesai sniegt noderīgu atbildi uz uzdoto jautājumu [10].

38. Otrām kārtām, Itālijas valdība uzskata, ka prejudiciālais jautājums ir nepieņemams tāpēc, ka apstrīdētais pasākums esot pastāvošs atbalsts, kuru Komisija iepriekš atļāvusi savā lēmumā par atļaujas piešķiršanu. Līdz ar to iesniedzējtiesa nevarot spriest par aplūkojamā atbalsta intensitāti

[10] Attiecībā uz faktiskajiem apstākļiem *GSE* norāda, ka iesniedzējtiesas nolēmums neļaujot saprast, kādā veidā *Tiberis* būtu zaudējusi ieņēmumu pieaugumu, ņemot vērā, ka aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums tai ļāva nodrošināt savu investīciju ienesīgumu un pārdot enerģiju brīvajā tirgū. Iesniedzējtiesa arī neesot precizējusi, ka *Tiberis* jebkurā brīdī bija iespēja izbeigt ar *GSE* noslēgto līgumu, par to paziņojot 60 dienas iepriekš, un tai nebūtu jāatmaksā līdz attiecīgajam datumam saņemtais stimuls, kā arī neesot minējusi, ka attiecībā uz reģistrā iekļautajām iekārtām valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēti lielāki stimuli, kas tās pasargā no tirgus svārstībām. Turklāt iesniedzējtiesas nolēmumā esot trūkumi to tiesisko apstākļu izklāstā, kuros iekļaujas šis lūgums, un tas nesniedzot Tiesai piemērojamo valsts tiesību aktu precīzu ietvaru un tādējādi nepierādot iespējama Savienības tiesību pārkāpuma faktisku esamību.

citādi, kā vien izraisot tā pārkvalificēšanu par "jaunu atbalstu" un tādējādi pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, kurā ir aizliegts piešķirt jaunus atbalstus, kas nav iepriekš paziņoti Komisijai un ko tā nav atļāvusi. No šiem elementiem izrietot, ka uzdotajam jautājumam nav nekādas faktiskas saiknes ar pamatlietu un tas ir tikai hipotētisks, ņemot vērā, ka neatkarīgi no tā, kāda būtu atbilde uz šo jautājumu, *Tiberis* prasība katrā ziņā neesot apmierināma, jo to liedzot LESD 108. pants.

39. Iesākumā – attiecībā uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja uzdotie jautājumi skar Savienības tiesību interpretāciju, uz tiem attiecas atbilstības prezumpcija un Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu [11]. Tiesas atteikums atbildēt uz valsts tiesas iesniegtu prejudiciālu jautājumu ir iespējams tikai tad, ja ir acīmredzams, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamatlietas faktiem vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav vajadzīgo faktisko un juridisko elementu, lai lietderīgi atbildētu uz tai uzdotajiem jautājumiem [12]. Saistībā ar pēdējo minēto aspektu – lai valsts tiesai varētu sniegt noderīgu Savienības tiesību interpretāciju, kā uzsvērts Tiesas Reglamenta 94. pantā, ir nepieciešams, lai minētā valsts tiesa definētu faktiskos apstākļus un tiesisko regulējumu, kas veido kontekstu tās uzdotajiem jautājumiem, vai vismaz paskaidrotu faktiskos pieņēmumus, uz kuriem šie jautājumi ir balstīti [13]. Tomēr, ņemot vērā sadarbības garu, kas valda attiecībās starp valsts tiesām un Tiesu prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, noteiktu iepriekšēju iesniedzējtiesas sākotnējo konstatējumu nepastāvēšana obligāti neizraisa lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību, ja, lai gan ir šie trūkumi, Tiesa, ņemot vērā no lietas materiāliem izrietošo informāciju, uzskata, ka tā iesniedzējtiesai var sniegt lietderīgu atbildi [14].

40. Šajā gadījumā *GSE* argumenti par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību ir viegli noraidāmi, pamatojoties uz Tiesas pastāvīgo judikatūru, kas atgādināta šo secinājumu iepriekšējā punktā. Proti, pat pieņemot, ka apgalvotie trūkumi faktisko un juridisko apstākļu izklāstā izrādītos pamatoti, tie nav tādi, kas liegtu Tiesai atbildēt uz uzdoto jautājumu [15].

41. Turpretī Itālijas valdības izvirzītā problemātika attiecībā uz lēmuma par atļaujas piešķiršanu iespējamo atbilstību pamatlietas vajadzībām prasa padziļinātas pārdomas, it īpaši ņemot vērā apstākli, ka nav izslēgts, ka šis lēmums var būt šķērslis šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamībai (vai vismaz ietekmēt lūgto interpretāciju).

42. Šajā ziņā jānorāda – lai gan iesniedzējtiesa nemin lēmumu par atļaujas piešķiršanu, šis apstāklis pats par sevi nav pietiekams, lai padarītu šo lēmumu par nebūtisku un ļautu pēc savas ierosmes noraidīt Itālijas valdības izteiktos iebildumus attiecībā uz šīs lietas pieņemamību. Atbilstības prezumpcija, kas attiecas uz iesniedzējtiesas sniegto faktisko un tiesisko apstākļu aprakstu, nav interpretējama tādējādi, ka Tiesai būtu jāatstāj bez ievērības šāds lēmums, it īpaši ja izrādās, ka tam ir nozīme tās izskatāmās lietas risinājumā, tostarp lai sniegtu noderīgu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu. Tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja – kā šajā lietā – netiek apstrīdēts,

[11] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 22. oktobris, *Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret* (C-652/22, EU:C:2024:910, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

[12] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 16. maijs, *INSS* (Viena vecāka ģimenes mātes atvaļinājumi) (C-673/22, EU:C:2024:407, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

[13] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, *Prestige and Limousine* (C-50/21, EU:C:2023:448, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

[14] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. novembris, *Tüke Busz* (C-391/22, EU:C:2023:892, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

[15] Šajā ziņā jāuzsver – lai gan iesniedzējtiesa nav atsaukusies uz Komisijas lēmumu par atļaujas piešķiršanu, *GSE* savos rakstveida apsvērumos skaidri atsaucas uz šo lēmumu nevis savas iebildes par nepieņemamību atbalstam, bet lai norādītu, ka gadījumā, ja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atzītu par pieņemamu, valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ievieš aplūkojamo atbalsta shēmu, nebūtu pretrunā Savienības tiesību normām, ciktāl Komisija to ir iepriekš apstiprinājusi.

pirmkārt, ka uz pamatlietā aplūkojamo Itālijas atbalsta shēmu patiešām attiecās lēmums par atļaujas piešķiršanu un, otrkārt, ka *Tiberis* patiešām bija viens no uzņēmumiem, šīs atbalsta shēmas saņēmējiem.

43. Ņemot vērā iepriekš minēto, lai gan nav izslēdzams, ka šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu var atzīt par nepieņemamu [16], iesaku Tiesai, lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, pārformulēt prejudiciālo jautājumu tādējādi, ka ar to iesniedzējtiesa vaicā, vai LESD 107. un 108. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz valsts tiesai vērtēt negatīva stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2009/28 3. pantu un Direktīvas 2018/2001 4. pantu, ja šis mehānisms ir daļa no iepriekš Komisijas atļautas valsts atbalsta shēmas.

B. Par iesniedzējtiesas kompetenci vērtēt negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvām 2009/28 un 2018/2001

44. Pirmkārt, jāatgādina, ka Savienības tiesību normu piemērošana valsts atbalsta jomā ir balstīta uz lojālas sadarbības pienākumu starp valsts tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, un šīs sadarbības ietvaros ikviena no tām rīkojas atkarībā no lomas, kāda tai ir paredzēta Līgumā. Šīs sadarbības ietvaros, kā tas izriet no LES 4. panta 3. punkta, valsts tiesām ir jāveic visi vispārējie vai īpašie pasākumi, kas ir piemēroti, lai nodrošinātu no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu izpildi, un jāatturas veikt pasākumus, kas var apdraudēt Līguma mērķu sasniegšanu, bet jāatturas pieņemt lēmumus, kas ir pretrunā kādam lēmumam par atļaujas piešķiršanu [17].

45. Turklāt no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesām un Komisijai ir papildinošas, taču atšķirīgas lomas ar Līgumu ieviestajā valsts atbalstu kontroles sistēmā [18]. Tādējādi atbalsta pasākumu saderības ar iekšējo tirgu izvērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē, kuras darbību kontrolē Savienības tiesas [19], savukārt valstu tiesas rūpējas par to, lai tiktu nodrošināta indivīdu tiesību aizsardzība gadījumos, kad nav izpildīts LESD 108. panta 3. punkta pēdējā teikumā paredzētais pienākums iepriekš paziņot par valsts atbalstu Komisijai [20].

46. Šajā saistībā jānorāda, ka Tiesa jau ir nospriedusi – ja valsts tiesai, īstenojot tādu valsts atbalsta shēmu, kuras saderību ar iekšējo tirgu Komisija jau ir konstatējusi, savukārt tiktu ļauts lemt par šādas shēmas saderīgumu ar iekšējo tirgu, šai tiesai būtībā tiktu piešķirtas pilnvaras ar savu izvērtējumu aizstāt Komisijas vērtējumu un tādējādi uzurpēt Komisijas ekskluzīvo kompetenci attiecībā uz valsts atbalsta saderīguma ar iekšējo tirgu izvērtējumu [21].

[16] Šajā saistībā ir jāatgādina, ka lietā, kurā tika pasludināts 2024. gada 22. oktobra spriedums *Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret* (C-652/22, EU:C:2024:910), Tiesa, uzskatīdama, ka iesniedzējtiesas lūgtajai direktīvas normu interpretācijai nekādi nevar būt nozīme pamatlietas risinājumam ar pamatojumu, ka ekonomikas dalībnieki no trešās valsts, kura nav noslēgusi ar Savienību starptautisku nolīgumu publiskā iepirkuma jomā, nevar atsaukties uz vienlīdzīgu attieksmi šajā jomā, atzina lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu. Skat. it īpaši šā sprieduma 67.–69. punktu.

[17] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *PGE* (C-574/14, EU:C:2016:686, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

[18] Skat. spriedumu, 2019. gada 2. maijs, *A-Fonds* (C-598/17, turpmāk tekstā – "spriedums *A-Fonds*", EU:C:2019:352, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

[19] Tomēr vērtējums, kas varētu netieši izrietēt no šīs iestādes lēmuma par valsts atbalstu, principā nevar būt saistošs valsts tiesām tādā strīdā kā pamatlietā, kuram nav nekāda sakara ar šī atbalsta saderību ar iekšējo tirgu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 17. oktobris, NFŠ, C-28/23, EU:C:2024:893, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

[20] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 8. decembris, *Residex Capital IV* (C-275/10, EU:C:2011:814, 27. punkts un tajā minētā judikatūra). No LESD 108. panta 3. punkta izrietoša pienākuma neievērošanas, uz ko atsaucas indivīds un ko konstatē valsts tiesa, sekām ir jābūt tādām, ka valsts tiesa no tā izdara visus atbilstošos secinājumus saskaņā ar valsts tiesībām, lai arī tās nolēmums neietver vērtējumu par atbalsta saderību ar iekšējo tirgu; šis vērtējums ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē, un uz to attiecas Tiesas pārbaude (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård* (C-234/99, EU:C:2002:244, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

[21] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *PGE* (C-574/14, EU:C:2016:686, [36]. punkts un tajā minētā judikatūra).

47. Otrkārt, jāprecizē, ka no Tiesas judikatūras arī izriet, ka valsts tiesa valsts atbalsta shēmas noteikumu atbilstību tādām Līguma normām ar tiešu iedarbību, kuras nav valsts atbalsta jomas normas, var pārbaudīt tikai tad, ja šos noteikumus var izvērtēt izolēti un ja, lai arī būdami attiecīgās atbalsta shēmas daļa, tie nav nepieciešami šīs shēmas mērķa sasniegšanai vai tās darbībai [22]. Savukārt atbalsta noteikumi šajā ziņā var būt nesaraujami saistīti ar pašu atbalsta mērķi, ko nav iespējams izvērtēt izolēti, un tādēļ to ietekme uz atbalsta saderību vai nesaderību kopumā noteikti ir jāizvērtē atbilstoši LESD 108. pantā paredzētajai procedūrai [23].

48. Tādējādi nesenajā lietā, kurā tika pasludināts spriedums *A-Fonds* [24], konstatējusi, ka viens no šajā lietā aplūkojamajiem atbalsta shēmas nosacījumiem (proti, rezidences nosacījums) bija nesaraujami saistīts ar atbalsta shēmu, jo tas bija obligāts nosacījums tās mērķa sasniegšanai un darbībai, Tiesa uzskatīja, ka Savienības tiesībām ir pretrunā tas, ka valsts tiesa varētu izvērtēt tāda nosacījuma atbilstību kapitāla brīvai apritei, un ka šāda valsts tiesa, *a fortiori*, nevar izdarīt secinājumus par iespējamo kapitāla brīvas aprites pārkāpumu. Tiesa no tā secināja, ka tādējādi uz tai uzdoto jautājumu nav jāatbild [25].

49. Šajā gadījumā norādu, ka iesniedzējtiesa ir saskārusies ar līdzīgu problemātiku kā tā, kuru Tiesa skatīja spriedumā *A-Fonds*, lai arī tas tika pasludināts atšķirīgā kontekstā. Proti, atšķirībā no lietas, kurā taisīts šis spriedums, iesniedzējtiesa Tiesai jautā par aplūkojamā mehānisma saderību nevis ar iekšējo tirgu, ņemot vērā LESD normas valsts atbalsta jomā vai citas primāro tiesību normas, bet ar noteiktām atvasināto tiesību normām, proti, Direktīvām 2009/28 un 2018/2001, un šī tiesa šo jautājumu uzdod, neminot Komisijas iepriekš pieņemto lēmumu par atļaujas piešķiršanu.

50. Tomēr neatkarīgi no šīm atšķirībām uzskatu, ka ir jāpiemēro Tiesas argumentācija, kuru tā izmantoja iepriekš minētajā lietā, un līdz ar to jāsecina, ka iesniedzējtiesas kompetencē nav spriest par negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvām 2009/28 un 2018/2001 turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ.

51. Pirmām kārtām, jāatgādina, ka *Tiberis* apstrīdētais negatīvā stimula mehānisms ir tādas atbalsta shēmas neatņemama sastāvdaļa, kuru ir pieņēmusi Itālijas valdība un kuras saderību ar iekšējo tirgu ir vērtējusi Komisija savā lēmumā par atļaujas piešķiršanu.

52. Proti, no šā lēmuma izriet, ka saskaņā ar Pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam, kuras ņemot vērā tika vērtēta aplūkojamās atbalsta shēmas saderība ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, Komisija tieši vērtēja, vai paziņotajam pasākumam ir konkrēta stimulējoša ietekme attiecībā uz kopīgo interešu mērķi, ar ko tiecas sekmēt enerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem, it īpaši attiecībā uz tādu ražošanas iekārtu īpašniekiem, kas

[22] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1977. gada 22. marts, *Iannelli & Volpi* (74/76, EU:C:1977:51, 14. punkts), un 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård* (C-234/99, EU:C:2002:244, 57. punkts).

[23] Šajā nozīmē skat. spriedumu *A-Fonds* (47. un 48. punkts un tajos minētā judikatūra). Skat. arī rīkojumu, 2003. gada 24. jūlijs, *Sicilcassa* u.c. (C-297/01, EU:C:2003:416, 47. punkts un tajā minētā judikatūra), kurā Tiesa atzina par nepieņemamu jautājumu, ar ko valsts tiesa vaicāja Tiesai par valsts atbalsta vai atbalsta shēmas saderību ar iekšējo tirgu.

[24] Minētajā lietā iesniedzējtiesa vaicāja par Savienības primāro tiesību normu attiecībā uz kapitāla brīvu apriti saderību ar tiesību normām attiecībā uz valsts atbalstu, ņemot vērā Komisijas pieņemtu lēmumu valsts atbalsta jomā. Konkrētāk, runa bija par iespēju valsts tiesai apmierināt lūgumu atmaksāt Nīderlandē reģistrētu sabiedrību dividenžu nodokli, lai gan uz šo nodokli attiecās Komisijas lēmums.

[25] Tiesa uzskatīja, ka uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu jāatbild, ka LESD 107. un 108. pants jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai nav jāizvērtē tāda rezidences nosacījuma atbilstība LESD 63. panta 1. punktam gadījumā, kad dividenžu nodokļa atmaksāšanas režīms veido atbalsta shēmu. Šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu *A-Fonds* (45. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 49.–54. punkts).

saņem stimulu tādēļ, ka ir iekļauti attiecīgajos reģistros [26]. Turklāt minētajā lēmumā bija apstiprināts Itālijas iestāžu plānoto pasākumu, tostarp negatīvā stimula mehānisma, samērīgais raksturs, ciktāl šajā mehānismā bija paredzēts tikai tas, kas nepieciešams izvirzītā vides aizsardzības mērķa sasniegšanai [27].

53. Otrām kārtām, jānorāda, ka no šo secinājumu 47. un 48. punktā minētās Tiesas judikatūras izriet, ka tad, ja runa ir par nosacījumiem vai elementiem, kas ir nepieciešami atbalsta shēmas mērķa sasniegšanai vai tās darbībai, kompetences sadalījums starp Komisiju un valsts tiesām valsts atbalsta jomā liedz šīm pēdējām vērtēt minēto nosacījumu saderību, ņemot vērā citus noteikumus, nevis LESD 107. pantā ietvertos.

54. Šajā gadījumā jautājums par to, vai iesniedzējtiesa var vērtēt negatīvā stimula mehānismu, ņemot vērā Direktīvas 2009/28 un 2018/2001, līdz ar to ir atkarīgs no tā, vai šis pamatlietā aplūkojamās atbalsta shēmas nosacījums var tikt vērtēts atsevišķi, ciktāl tas nav nepieciešams aplūkojamās atbalsta shēmas mērķa sasniegšanai vai tās darbībai. Šajā ziņā jāprecizē, ka nosacījums ir nepieciešams atbalsta mērķa sasniegšanai vai tā funkcionēšanai, ja tas ir atbalstu veidojošs vai būtisks tā elements tādējādi, ka tā nepiemērojamība [liek] mainīt atbalsta tvērumu vai tā galvenās iezīmes [28].

55. Manuprāt, nav nekādu šaubu, ka negatīvā stimula mehānisms atbilst no šo secinājumu 48. punktā minētās judikatūras izrietošajiem kritērijiem, jo, pat ja to nevarētu atzīt par pamatlietā aplūkojamo atbalsta shēmu veidojošu nosacījumu, tas tomēr ir būtisks un no šīs shēmas neatdalāms elements. Proti, kā tika izklāstīts šo secinājumu 52. punktā, šis mehānisms ne tikai attiecas uz pašu atbalsta piešķiršanas kārtību, bet ir arī nesaraujami saistīts ar attiecīgā atbalsta intensitāti un samērīguma raksturu, kas paši ir izšķiroši elementi atbalsta saderības analīzē; analīzē, kas ietilpst Komisijas ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 107. un 108. pantā paredzētajai procedūrai.

56. Ciktāl liekas, ka nav iespējams atdalīt tādu nosacījumu, kas šķiet nepieciešams Komisijas apstiprinātās atbalsta shēmas mērķa sasniegšanai un darbībai, nav saprotams, kā valsts tiesa varētu izdarīt secinājumus no iespējama konstatējuma par aplūkojamā mehānisma nesaderību ar Direktīvu 2009/28 un 2018/2001 atbilstīgajām tiesību normām, negrozot – lai arī ierobežotā veidā – šo atbalsta shēmu un tā, ka tas neietekmētu lēmumu par atļaujas piešķiršanu un sekojoši tā spēkā esamību vai pat uzurpējot Komisijas kompetenci, tādējādi pārkāpjot kompetences sadalījumu starp šo iestādi un valsts tiesām, – šāds risinājums nav atbalstāms, ņemot vērā Tiesas pastāvīgo judikatūru, kas minēta šo secinājumu 44.–46. punktā.

57. Treškārt, jākonstatē, ka ar savu iesniedzējtiesā celto prasību *Tiberis* faktiski tiecas panākt, lai tiktu grozīta Komisijas iepriekš apstiprināta atbalsta shēma vai vismaz noteikti tās aspekti.

[26] Skat. lēmuma par atļaujas piešķiršanu 3.3.2. iedaļu, konkrētāk 39. un 42. apsvērumu, kuros Komisija precizēja, ka bez atbalsta un parastajos tirgus apstākļos projekti, kuriem piemērota atbalsta shēma, nebūtu rentabli un tiem būtu negatīva neto vērtība, un atbalsts "tādējādi ļauj saņēmējiem mainīt savu rīcību un investēt atjaunojamajos energoresursos" un rada "nepieciešamo stimula efektu kopējo interešu mērķa sasniegšanai".

[27] Proti, no lēmuma par atļaujas piešķiršanu 50. apsvēruma izriet, ka atmaksāšanas mehānismu atzina par piemērotu gadījumā, kad elektroenerģijas tirgus cena pārsniedz pamatnostādņu aprēķinu, lai izvairītos no "ārkārtas peļņas" un "ārkārtas projekta ieņēmumiem", proti, tādiem ieņēmumiem, kas pārsniedz projekta ienesīguma novērtējumā vērā ņemtos ieņēmumus.

[28] Skat. ģenerāladvokāta H. Saugmandsgora Ēes [*H. Saugmandsgaard Øe*] secinājumus lietā *A-Fonds* (C-598/17, EU:C:2018:1037, 81. punkts).

58. Šajā ziņā jāatgādina, ka saistībā ar valsts atbalsta kontroles sistēmu, kas ir ieviesta ar LESD 107. un 108. pantu, process atšķiras atkarībā no tā, vai atbalsti ir pastāvoši vai jauni [29]. Lai gan pastāvošs atbalsts saskaņā ar LESD 108. panta 1. punktu var tikt likumīgi īstenots, kamēr Komisija nav konstatējusi tā nesaderību, LESD 108. panta 3. punkts aizliedz piešķirt jaunu atbalstu vai grozīt pastāvošu atbalstu, iepriekš nepaziņojot Komisijai un nesaņemot tās atļauju [30]. Šajā saistībā Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta ii) apakšpunktā ir noteikts, ka "pastāvošais atbalsts" ir jebkurš atļauts atbalsts, tas ir, atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai Padome. Šīs regulas 1. panta c) punktā savukārt ir paredzēts, ka "jauns atbalsts" ir jebkura atbalsta shēma vai jebkurš individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi.

59. Turklāt jāuzsver – pastāvošā atbalstā veiktas izmaiņas automātiski neizraisa atbalsta pārkvalificēšanu par jaunu atbalstu, bet tā būtu gadījumā, ja šīs izmaiņas nebūtu tīri formālas vai administratīvas, bet gan tādas, kas var ietekmēt novērtējumu par atbalsta pasākuma saderību ar iekšējo tirgu [31]. Kā tika noteikts šo secinājumu 52. punktā, negatīvā stimula mehānisms ir būtisks aplūkojamās atbalsta shēmas elements, uz kuru pamatojoties Komisija analizēja šīs atbalsta shēmas saderību ar iekšējo tirgu. Līdz ar to tādas izmaiņas minētajā atbalsta shēmā, kādas iesaka *Tiberis*, izraisītu tās pārkvalificēšanu par jaunu un prettiesisku atbalstu.

60. Ir taisnība, ka nesenajās lietās, kurās pasludināts spriedums DOBELES HES (C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1), Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesa var apmierināt pieteikumu samaksāt summu, kas atbilst jaunam, Komisijai nepaziņotam atbalstam, ar nosacījumu, ka par šo atbalstu šai iestādei iepriekš ir pienācīgi paziņojušas attiecīgās valsts iestādes un Komisija šajā ziņā ir devusi savu piekrišanu vai ir uzskatāms, ka tā ir devusi piekrišanu [32]. Tomēr šajā gadījumā šāds scenārijs šķiet hipotētisks, ņemot vērā, ka, pirmām kārtām, nešķiet, ka Itālijas valdība būtu plānojusi grozīt aplūkojamo atbalsta shēmu, un, otrām kārtām, iesniedzējtiesa nevaicā par šādu iespējamību [33].

61. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz prejudiciālo jautājumu, kā tas pārformulēts, jāatbild, ka LESD 107. un 108. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz valsts tiesai vērtēt pastāvošas un Komisijas iepriekš atļautas atbalsta shēmas negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2009/28 3. pantu un Direktīvas 2018/2001 4. pantu gadījumā, kad šis mehānisms ir nesaraujami saistīts ar atbalsta shēmu, jo tas ir nepieciešams tās mērķa sasniegšanai vai darbībai.

C. Par jautājumu par pamatlietā aplūkojamā negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2009/28 3. pantu un Direktīvas 2018/2001 4. pantu

62. Gadījumā, ja Tiesa nepiekristu manai analīzei un uzskatītu, ka iesniedzējtiesas kompetencē ir vērtēt pamatlietā aplūkojamā negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2009/28 3. pantu un Direktīvas 2018/2001 4. pantu, šo secinājumu turpmākajos punktos pakārtoti analizēšu jautājumu par to, vai iepriekš minētās tiesību normas nepieļauj šo mehānismu.

[29] Šajā saistībā skat. Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta ii) apakšpunktu un c) punktu.

[30] Skat. spriedumu, 2021. gada 28. oktobris, *Eco Fox* u.c. (no C-915/19 līdz C-917/19, EU:C:2021:887, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

[31] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 28. oktobris, *Eco Fox* u.c. (no C-915/19 līdz C-917/19, EU:C:2021:887, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

[32] Spriedums, 2023. gada 12. janvāris, DOBELES HES (C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1, 123. punkts).

[33] Šajā ziņā jāatgādina, ka vienpadsmitajā jautājumā, kas uzdots lietās, kurās tika pasludināts spriedums DOBELES HES (C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1, 117.–123. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra), iesniedzējtiesa vaicāja tieši par to, vai LESD 108. panta 3. punkts un Regulas 2015/1589 2. panta 1. punkts un 3. pants jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa var apmierināt pieteikumu izmaksāt summu, kas atbilst jaunam, Komisijai nepaziņotam atbalstam, ar nosacījumu, ka par šo atbalstu attiecīgās valsts iestādes iepriekš ir pienācīgi paziņojušas Komisijai un Komisija šajā ziņā dod savu piekrišanu vai ir uzskatāms, ka tā to ir devusi.

63. Ar uzdoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā par Direktīvu 2009/28 un 2018/2001 interpretāciju, kas tai ļautu izvērtēt Itālijas shēmas elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem veicināšanai – shēmas, kuras saņēmējs bija *Tiberis*, – piemērošanas kārtības saderību ar šīm direktīvām. Konkrētāk, šī tiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2009/28 3. pants, kas bija spēkā atbalsta shēmas ieviešanas laikā un laikā, kad *Tiberis* noslēdza līgumu ar *GSE*, un Direktīvas 2018/2001, ar kuru no 2021. gada 1. jūlija tika aizstāta pirmā minētā direktīva, 4. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj šajā atbalsta shēmā iekļauto negatīvā stimula mehānismu.

64. Manuprāt, šis jautājums faktiski ietver divus problēmjautājumus, kurus var aprakstīt šādi. Pirmais attiecas uz to, vai Itālijas atbalsta shēmas piemērošanas kārtība un it īpaši negatīvā stimula mehānisms nav pretrunā minētajām šo abu direktīvu tiesību normām tāpēc, ka tā, šķiet, nav "balstīta uz tirgu" un tādējādi šis atmaksāšanas mehānisms dažiem atbalsta saņēmējiem varētu likt atteikties no stimula, bet iesniedzējtiesas ieskatā tas būtu pretrunā minēto direktīvu mērķiem. Otrais problēmjautājums attiecas uz iespējamas tādas diskriminācijas pastāvēšanu, kas izrietot no apstākļa, ka piekļuves valsts atbalstam nosacījumi nav vienādi visiem atjaunojamās enerģijas ražotājiem, jo tikai uz tiem ražotājiem, kuri ir iekļauti attiecīgajā reģistrā, attiecas atmaksāšanas mehānisms [34].

1. Ievada apsvērumi

65. Pirmkārt, ir noderīgi atgādināt, ka ar 2016. gada 23. jūnija dekrētu ieviestajā atbalsta shēmā bija paredzēti trīs atšķirīgi atbalsta kārtības veidi, kas balstīti uz atsevišķiem stimula mehānismiem, kuri bija noteikti atkarībā no attiecīgās elektrostacijas ražošanas jaudas. Konkrētāk šie trīs atbalsta kārtības veidi bija šādi:

– pirmais veids balstījās uz dalību tādā izsoles procedūrā ar cenas samazinājumu, kas bija pieejama *lielajām* iekārtām ar ražošanas jaudu virs 5 MW. Atbalsts tika ieskaitīts saņēmējiem tikai tad, ja stundas cena attiecīgajā zonā noslīdēja zem izsoles cenas, lai segtu starpību starp abām cenām. Turklāt stimulējošais tarifs lielajām iekārtām bija zemāks nekā mazajām vai vidēja izmēra iekārtām;

– otro atbalsta veidu, kura saņēmēja bija *Tiberis*, piemēroja *vidēja* izmēra iekārtām ar ražošanas jaudu no 1 līdz 5 MW; lai to saņemtu, bija nepieciešama iekārtas iekļaušana attiecīgajā reģistrā. Šis mehānisms balstījās uz tarifu, kas proporcionāls šā uzņēmuma iesniegtā projekta izmaksām sākotnējā līguma ar *GSE* parakstīšanas brīdī, tādējādi nodrošinot saņēmējam konstantu kopējo atlīdzību par saražoto enerģiju, kas ļāva samaksāt par elektrostacijas būvniecībā veiktajām investīcijām. Šajā mehānismā it īpaši bija paredzēts, ka atbalstu piešķir, ja stundas cena attiecīgajā zonā noslīd zem tarifa cenas, kas noteikta dekrētā, lai kompensētu starpību starp abām cenām. Tomēr, ja tirgus cena bija augstāka par fiksēto tarifu, attiecīgajam uzņēmumam bija jāatmaksā starpība *GSE* saskaņā ar negatīvā stimula mehānismu;

– trešais veids bija pieejams tikai *mazajām* iekārtām ar ražošanas jaudu zem 1 MW, un tajā bija paredzēta tieša atbalsta piešķiršana.

[34] Skat. šo secinājumu 32. un 33. punktu.

66. Jāprecizē arī, ka tāds operators kā *Tiberis* jau no sākuma varēja brīvi izvēlēties neslēgt līgumu ar *GSE* un tādējādi atteikties izpildīt savai ražošanas jaudai atbilstošās atbalsta shēmas nosacījumus. Turklāt *Tiberis* bija iespēja – gadījumā, ja tā ir noslēgusi līgumu ar *GSE*, – jebkurā brīdī izbeigt līgumu un izstāties no stimula shēmas, kas līdz tam laikam uz šo sabiedrību bija attiecināta, lai brīvi pārdotu saražoto enerģiju tirgū, tādējādi esot pakļautai tirgus svārstībām.

67. Otrkārt, jānorāda – attiecībā uz abu iesniedzējtiesas nolēmumā minēto direktīvu materiālo piemērošanas jomu netiek apstrīdēts, ka atbalsts, ko *Tiberis* saņēma atbilstoši 2016. gada 23. jūnija dekrētam, ietilpst jēdzienā "atbalsta shēma", kurš Direktīvas 2009/28 2. panta k) punktā un Direktīvas 2018/2001 2. panta 5. punktā ir definēts vienādi. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka, lai gan šīs abas direktīvas ļauj dalībvalstīm ieviest valsts atbalsta shēmas no atjaunojamajiem energoresursiem ražotas enerģijas veicināšanai, tomēr uz šo izvēli attiecas nosacījums, ka šīm shēmām ir jābūt saderīgām ar noteikumiem valsts atbalsta jomā. Proti, šī prasība skaidri izriet gan no Direktīvas 2009/28 3. panta, gan no Direktīvas 2018/2001 4. panta, kuros ir paredzēts, ka šīs tiesību normas piemēro, neskarot Komisijas ekskluzīvo kompetenci, kas piešķirta ar LESD 108. pantu [35].

68. Treškārt, attiecībā uz šo abu direktīvu piemērošanas jomu *ratione temporis* jākonstatē, ka brīdī, kad tika pieņemts 2016. gada 23. jūnija dekrēts, un brīdī, kad *Tiberis* noslēdza līgumu ar *GSE*, piemērojot šajā dekrētā paredzēto atbalsta shēmu, piemērojamas bija vienīgi Direktīvas 2009/28 tiesību normas, savukārt Direktīvas 2018/2001 tiesību normas stājās spēkā tikai 2021. gada 1. jūlijā, līdz ar to, ievērojot šo secinājumu 77.–79. punktā izklāstītos apsvērumus, aplūkojamā atbalsta shēma vērtējama, ņemot vērā šo otro direktīvu un tikai sākot ar šo datumu.

2. Par negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvu 2009/28

69. Iesākumā jāatgādina, ka Direktīvas 2009/28 3. panta 1. punktā būtībā ir paredzēts – katra dalībvalsts nodrošina, ka no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvars 2020. gada enerģijas galapatēriņā vismaz atbilst tās vispārējam valsts mērķim, kā tas precizēts šajā direktīvā, savukārt 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic pienācīgi izstrādātus pasākumus, lai nodrošinātu, ka no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvars ir vienāds vai lielāks par to, kas norādīts šajā direktīvā precizētajā indikatīvajā līknē. Turklāt šā panta 3. punktā ir precizēts, ka, lai izpildītu šā paša panta 1. un 2. punktā noteiktos mērķus, dalībvalstis "drīkst" tostarp īstenot atbalsta shēmas.

70. Jākonstatē, ka no paša Direktīvas 2009/28 3. panta formulējuma izsecināms, ka no tā dalībvalstīm neizriet nekāds pienākums pieņemt valsts atbalsta shēmas atjaunojamās enerģijas veicināšanai, jo šādu shēmu pieņemšana ir tikai iespēja, ne *a fortiori* norādījumi šīm valstīm par veidu, kādā izstrādājamas to iespējamās atbalsta shēmas. Tādējādi dalībvalstīm ir rīcības brīvība attiecībā uz pasākumiem, ko tās veic, lai sasniegtu valsts obligātos mērķus no atjaunojamajiem energoresursiem ražotās enerģijas jomā [36], ar nosacījumu, ka tiek ievēroti Savienības noteikumi valsts atbalsta jomā [37].

[35] Skat. Direktīvas 2009/28 3. panta 3. punktu un Direktīvas 2018/2001 4. panta 9. punktu, kā arī šīs otrās direktīvas 18. apsvērumu.

[36] Šajā ziņā jānorāda, ka saskaņā ar datiem, kurus Komisija iesniedza savos rakstveida apsvērumos un kurus *Tiberis* nav apstrīdējusi, Itālijas Republika ir pārsniegusi obligāto mērķi energoapgādes no atjaunojamajiem energoresursiem jomā, kas tai bija jāsasniedz saskaņā ar šo direktīvu. Līdz ar to, tikai no faktu viedokļa raugoties, nevar apgalvot, ka Itālijas atbalsta shēma no atjaunojamajiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas veicināšanai būtu liegusi šai dalībvalstij sasniegt savu mērķi.

[37] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 27. jūnijs, *Gestore dei Servizi Energetici* (C-148/23, EU:C:2024:555, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

71. Jānorāda – katrā ziņā, pamatojoties uz iesniedzējtiesas nolēmumā sniegtajiem elementiem, neviens elements nenorāda, ka atmaksāšanas mehānisms konkrēti apdraudētu investīcijas atjaunojamās enerģijas nozarē, radot šaubas par tā atbilstību Direktīvas 2009/28 mērķiem [38].

72. No tā izriet, ka Direktīva 2009/28, tostarp tās 3. pants, pieļauj tādu atmaksāšanas mehānismu kā pamatlietā aplūkojamais.

3. Par negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvu 2018/2001

73. Uzreiz jānorāda – lai gan iesniedzējtiesa vaicā par negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2018/2001 4. pantu, vēl ir jānosaka, vai šī tiesību norma piemērojama tādai valsts atbalsta shēmai kā pamatlietā aplūkojamā, kura jau bija ieviesta šīs direktīvas spēkā stāšanās dienā, un vai drīzāk nebūtu vajadzējis analizēt šā mehānisma saderību, ņemot vērā minētās direktīvas 6. panta 1. punktu, ar kuru – lai gan iesniedzējtiesa uz to skaidri neatsaucas – tiecas nodrošināt tiesisko paļāvību tiem, kas saņēmuši atbalstu saskaņā ar iepriekš spēkā esošajām shēmām.

74. Šajā ziņā jāatgādina, ka no Tiesas judikatūras izriet – principā jauna tiesību norma piemērojama, sākot no tā akta spēkā stāšanās brīža, kurā tā ir ietverta, un, lai gan tā nav piemērojama tiesiskām situācijām, kas radušās un pilnībā izveidojušās iepriekšējo tiesību normu darbības laikā, tā ir piemērojama to situāciju sekām nākotnē, kurām bija piemērojama iepriekšējā tiesību norma, kā arī jaunām tiesiskām situācijām. Ievērojot tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principu, citādi var būt tikai tad, ja jaunajai tiesību normai ir pievienoti īpaši noteikumi, kas īpaši paredz tās piemērošanas laikā nosacījumus [39].

75. Konkrētāk no Tiesas judikatūras izriet, ka atšķirībā no procesuālajām normām, kuras parasti paredzēts piemērot dienā, kad tās stājas spēkā, lai nodrošinātu tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu ievērošanu, Savienības materiālās tiesību normas jāinterpretē tā, ka tās attiecas uz situācijām, kas radušās pirms to stāšanās spēkā, tikai tad, ja no to formulējuma, mērķiem vai struktūras skaidri izriet, ka tām ir jāpiešķir šāda iedarbība [40].

76. Konkrētāk, runājot par direktīvām, parasti tikai juridiskās situācijas, kas radušās pēc direktīvas transponēšanas termiņa beigām, var tikt saistītas ar šīs direktīvas piemērojamību *rationae temporis*. Tātad tas pats *a fortiori* attiecas uz juridiskām situācijām, kas radušās iepriekšējās tiesību normas spēkā esamības laikā un kas turpina radīt sekas pēc tam, kad ir stājušies spēkā valsts tiesību akti, kuri pieņemti direktīvas transponēšanai pēc tās transponēšanas termiņa beigām [41].

77. Lai gan šajā gadījumā ir skaidrs – kaut arī Direktīvas 2018/2001 4. pantā ir paredzēta *iespēja* dalībvalstīm pieņemt atbalsta shēmas, lai sasniegtu elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem mērķus, šajā direktīvā nav precizēts, vai šī tiesību norma ir piemērojama tikai jaunām atbalsta shēmām, kas pieņemtas pēc minētās direktīvas transponēšanas termiņa beigām, vai tās piemērošanas jomā ietilpst arī pastāvošās atbalsta

[38] Skat. šo secinājumu 83.–87. punktā sniegto analīzi, kas *mutatis mutandis* piemērojama attiecībā uz Direktīvu 2009/28.

[39] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

[40] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

[41] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494, 33. un 34. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

shēmas, kuras bija ieviestas pirms šā datuma [42]. Tāpat ir jānorāda, ka 4. pants, kas ir tiesību norma, ar kuru nosaka atbalsta piešķiršanas kritērijus atjaunojamas enerģijas ražošanai, ir materiālā tiesību norma un tādējādi to teorētiski var piemērot pastāvošām atbalsta shēmām attiecībā uz šo shēmu sekām pēc šīs normas transponēšanas termiņa beigām, kā ir noteikts šo secinājumu 75. un 76. punktā minētajā judikatūrā.

78. Tāpat jānorāda, ka Direktīvas 2018/2001 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, neskarot pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu LESD 107. un 108. pantu, dalībvalstis nodrošina, ka atjaunojamās enerģijas projektiem piešķirtā atbalsta līmeni un ar atbalstu saistītos nosacījumus nepārskata tā, ka negatīvi tiek ietekmētas šādi piešķirtās tiesības un apdraudēta jau atbalstīto projektu ekonomiskā dzīvotspēja. Šā 6. panta 2. punktā ir pievienots, ka Dalībvalstis var pielāgot atbalsta līmeni saskaņā ar objektīviem kritērijiem, ar noteikumu, ka šādi kritēriji ir noteikti atbalsta shēmas sākotnējā modelī.

79. No tā izriet, ka, lai gan nav secināms pienākums dalībvalstīm pārskatīt savas esošās atbalsta shēmas, lai panāktu to atbilstību Direktīvas 2018/2001 4. pantam, jo šajā direktīvā par to nekas nav minēts, šīs valstis var veikt šādus grozījumus, tomēr ar nosacījumu, ka vēl bez noteikumiem valsts atbalsta jomā tiek ievērots minētās direktīvas 6. pants, kurā ir aizliegts pārskatīt uz projektiem, kuriem jau ir piešķirts atbalsts, attiecināto atbalsta shēmu tā, ka tiktu negatīvi ietekmētas piešķirtās tiesības un apdraudēta minēto projektu ekonomiskā dzīvotspēja [43].

80. Kad ir sniegti šie precizējumi, turpmākā analīze būs vērsta uz to, lai pakārtoti vērtētu negatīvā stimula mehānisma saderību ar Direktīvas 2018/2001 4. pantu gadījumā, ja šī tiesību norma būtu piemērojama, kā to, šķiet, apgalvo iesniedzējtiesa.

81. Tāpat kā Direktīvas 2009/28 3. pantā, arī Direktīvas 2018/2001 4. pantā ir noteikta iespēja dalībvalstīm pieņemt atbalsta shēmas, lai sasniegtu elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamajiem energoresursiem mērķus. Tomēr atšķirībā no Direktīvas 2009/28 3. panta Direktīvas 2018/2001 4. pantā ir paredzēts saistošāks regulējums un saistošāki noteikumi dalībvalstīm, izstrādājot valsts atbalsta shēmas atjaunojamās enerģijas ražošanai [44].

82. Kā tika norādīts šo secinājumu 29.–31. punktā, konkrētāk no iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma izriet, ka šī tiesa, pirmkārt, vaicā, vai atskaitīšanas mehānisms sniedz stimulus, kas saskaņā ar Direktīvas 2018/2001 4. pantu ir "*balstīt[i] uz tirgu un reaģē uz tirgus tendencēm*".

83. Jānorāda, ka sākotnēji šķiet – lai gan iesniedzējtiesa ir detalizēti izklāstījusi pamatlietā aplūkojamā atmaksāšanas mehānisma darbību, tomēr Tiesai nav zināmi visi elementi, kas vajadzīgi, lai veiktu pilnīgu šā mehānisma izvērtējumu, kuru veikt katrā ziņā ir tikai iesniedzējtiesas kompetencē.

[42] Šajā ziņā jākonstatē, ka Direktīvas 2018/2001 16.–19. apsvērumā nav ietverta neviena norāde par šīs direktīvas 4. panta piemērojamību laikā.

[43] Šo interpretāciju apstiprina arī Pamatnostādņu 2022. gadam 466. apsvērums, kurā ir paredzēts, ka Komisija tās piemēros, lai vērtētu to jauno atbalstu saderību, kuri tai tiks paziņoti pēc šo pamatnostādņu stāšanās spēkā. Savukārt minēto pamatnostādņu 468. apsvērumā dalībvalstīm ir paredzēta tikai iespēja, ja tās to uzskata par vajadzīgu, grozīt pastāvošās atbalsta shēmas, lai tās atbilstu Pamatnostādnēm 2022. gadam, tomēr tas nav pienākums.

[44] It īpaši, pirmām kārtām, 4. panta 3. punktā ir precizēts, ka atbalsta shēmas atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai izstrādā tā, lai maksimāli palielinātu atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas integrāciju elektroenerģijas tirgū un nodrošinātu, ka atjaunojamās enerģijas ražotāji reaģē uz tirgus cenas signāliem un gūst maksimālus tirgus ieņēmumus. Otrām kārtām, minētā panta 4. punktā ir piebilde, ka dalībvalstis nodrošina, ka atbalsts atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai tiek piešķirts atvērtā, pārredzamā, uz konkurenci balstītā, nediskriminējošā un izmaksefektīvā veidā. Turklāt šajās tiesību normās, kā arī tā paša panta 5. un 6. punktā ir paredzēti daži precizējumi un iespējami atbrīvojumi.

84. Tāpat jānorāda – lai gan Direktīvas 2018/2001 4. pantā ir noteikta saikne starp dalībvalstu ieviestajām atbalsta shēmām un faktiskajiem tirgus apstākļiem tādā nozīmē, ka piešķirtā atbalsta apmērs principā ir jānosaka, ņemot vērā *tirgū valdošos* apstākļus, tas neliedz, ka šajā direktīvā tiek skaidri atzīts, ka dažādo ražotāju spēja atbildēt uz tirgus tendencēm ir atšķirīga un atkarīga no viņu lieluma [45]. Tādējādi dalībvalstīm ir iespēja ne tikai izvēlēties dažādus atbalsta veidus un nosacījumus, bet arī ierobežoti attiecināt konkursa un iepirkuma procedūras uz konkrētām tehnoloģijām, ja tas ir nepieciešams, lai izvairītos no neoptimāliem rezultātiem, ciktāl runa ir par tīkla ierobežojumiem un sistēmas integrācijas izmaksām, vajadzību panākt energoresursu struktūru diversifikāciju un tehnoloģiju ilgtermiņa potenciālu [46]. Attiecībā uz šo aspektu jākonstatē, ka dalībvalstīm, izstrādājot savas atbalsta shēmas, neatkarīgi no tā, ka ir jāņem vērā tirgus apstākļi un dinamika, ir jāņem vērā arī citi Direktīvā 2018/2001, tostarp tās 4. pantā, uzskaitītie mērķi, tostarp lai nepieļautu elektroenerģijas tirgu izkropļojumus, nodrošinātu atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas optimālu integrāciju elektroenerģijas tirgū, kā arī garantētu tīklu stabilitāti.

85. No iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma izriet, ka tā, šķiet, otrkārt, vaicā par iespējamas tādas diskriminācijas pastāvēšanu, kas izriet no apstākļa, ka iekārtas, kuru jauda pārsniedz 5 MW un kuras pārdod saražoto elektroenerģiju brīvajā tirgū, var saņemt atbalstu bez atmaksāšanas mehānisma, savukārt šī iespēja nav pieejama tādiem ražotājiem kā *Tiberis*, kuri ir iekļauti reģistrā un kuru iekārtas jauda ir no 1 MW līdz 5 MW.

86. Šķiet, ka šajā saistībā nepieciešams atgādināt, ka vispārējais diskriminācijas aizlieguma princips paredz, ka līdzīgas situācijas nedrīkst tikt aplūkotas atšķirīgi, bet atšķirīgas situācijas nedrīkst tikt aplūkotas vienādi [47].

87. Kā ir aprakstīts šo secinājumu 54. punktā, Itālijas atbalsta shēmā, kas tika ieviesta ar 2016. gada 23. jūnija dekrētu, bija paredzēti trīs dažādi atbalsta veidi atkarībā no attiecīgās iekārtas (maksimālās) jaudas; veidi, kuru pamatā bija atšķirīgas raksturiezīmes un stimula mehānismi [48]. No tā izriet, ka atšķirīga attieksme pret atšķirīgiem atjaunojamās enerģijas ražotājiem izrietēja tieši no paša apstākļa, ka šie ražotāji neatradās līdzīgās situācijās. Konkrētāk, attiecībā uz ieviestā stimula diferenciāciju starp ražošanas iekārtām, kuras ir piedalījušās izsoles procedūrā, un iekārtām, kuras tajā nav piedalījušās, jānorāda, ka valsts atbalsta shēma, kas bija attiecināta uz *Tiberis*, balstījās uz fiksēta tarifa garantiju, kura bija vērsta uz to, lai aizsargātu vidēja izmēra uzņēmumus no riskiem, kas saistīti ar tirgus cenu, un tādējādi ļautu tiem atgūt iekārtas būvniecībā ieguldīto līdzekļu apmēru, garantējot viņu ieguldījumu ekonomisko ilgtspēju [49]. Savukārt regulējums saistībā ar dalību izsoles procedūrā, kas attiecās uz operatoriem, kuri apsaimnieko lielizmēra (ražošanas) iekārtu, negarantēja šiem ražotājiem nekādu atbalstu, jo viņu atlīdzība principā balstījās uz ieņēmumiem no [enerģijas] pārdošanas brīvajā tirgū [50].

45 Skat. Direktīvas 2018/2001 16. apsvērumu.

46 Skat. it īpaši Direktīvas 2018/2001 4. panta 4. un 5. punktu, kā arī 19. apsvērumu.

47 Skat. spriedumu, 2005. gada 14. aprīlis, *AEM* un *AEM Torino* (C-128/03 un C-129/03, EU:C:2005:224, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

48 Stimula mehānismu diferenciācija atkarībā no iekārtas jaudas turklāt ir skaidri paredzēta gan lēmumā par atļaujas piešķiršanu, gan Pamatnostādņu 2014.–2020. gadam 3.3.2.1. iedaļā.

49 Kā ir izklāstīts šo secinājumu 65. punktā, stimula mehānisms, izmantojot "reģistrācijas sistēmu", kas bija attiecināta uz *Tiberis*, tieši ir vērsta uz to, lai aizsargātu investīciju drošību, garantējot stimulējošu tarifu, kas proporcionāls atbalsta pieteicēja iesniegtā projekta izmaksām.

50 Kā precizēts šo secinājumu 65. punktā, attiecīgais atbalsts tika ieskaitīts lielajiem ražotājiem tikai tad, ja stundas cena attiecīgajā zonā noslīdēja zem izsoles cenas, lai segtu starpību starp abām cenām. Turklāt stimulējošais tarifs bija zemāks nekā tarifs, kuru saņēma operatori, kas izmantoja iekļaušanu reģistrā.

88. Turklāt, kā tika atgādināts šo secinājumu 78. punktā, vērtējot atmaksāšanas mehānisma saderību ar Direktīvu 2018/2001, ir jāņem vērā arī šīs direktīvas 6. panta 1. punkts, kas aizliedz pārskatīt uz atjaunojamās enerģijas projektiem attiecinātās atbalsta shēmas tā, ka tiktu negatīvi ietekmētas piešķirtās tiesības un apdraudēta minēto projektu ekonomiskā dzīvotspēja. Katrā ziņā šajā gadījumā apstāklis, ka pamatlietā aplūkojamais atmaksāšanas mehānisms jau no sākuma bija paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā, nozīmē, ka to nevar atzīt par tādu, ar ko ir pārkāpts it īpaši šis 1. punkts.

89. Ņemot vērā iepriekš minēto analīzi, neviens elements nenorāda, ka šajā lietā aplūkojamais mehānisms neatbilstu iepriekš minētajām Direktīvas 2018/2001 tiesību normām.

V. Secinājumi

90. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

LESD 107. un 108. pants

jāinterpretē tādējādi, ka

tie liedz valsts tiesai vērtēt pastāvošas atbalsta shēmas negatīvā stimula mehānisma saderību ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK, 3. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu 4. pantu gadījumā, kad šis mehānisms ir nesaraujami saistīts ar Eiropas Komisijas iepriekš atļautu atbalsta shēmu, jo tas ir nepieciešams šīs shēmas mērķa sasniegšanai vai darbībai.